

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Воровка М. І., Кожевникова А. В., Меркулова Н. В., Богатирьова К. О.	279
Формування педагогічної майстерності майбутнього викладача хореографії	
Ворожбіт-Горбатюк В. В.	282
Життєві ціннісні орієнтації підлітків – основа пропедевтики прихованих ситуацій ризику	
Гнезділова К. М., Махиня Н. В., Терентьєва Н. О.	286
Глобальні навички: їхнє значення та розвиток в сучасному освітньому середовищі	
Григор'єва І. О.	291
Особливості дитячого білінгвізму в сучасному освітньому процесі	
Гура В. Л., Берданова О. В.	294
Міждисциплінарний підхід до формування освітніх програм у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на прикладі магістерської програми «Економічна безпека підприємництва»	
Дейниченко Г. В., Дейніченко Т. І.	298
До проблеми визначення складників дефініції «проектування»	
Доценко Д. Г.	301
Ключові тренди зовнішнього забезпечення якості вищої освіти	
Житницька А. А.	305
Контент-аналіз дефініції «soft skills»	
Завгородня Т. К.	308
Науково-дослідницька діяльність студента як фактор його професійної підготовки	
Зелений І. І.	312
Суть поняття готовності до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності	
Kabadayı A.	315
Evaluation of Teacher Candidates' Opinions on Family Participation Works in Pre-School Education	
Kabadayı A.	322
Examination of Function and Content Words Used dy Children in the Types of Games They Played	
Kabadayı A.	328
The Effect of Social Media Use on Children's Language Development	
Калашнікова Л. М., Сусліченко К. С.	335
Вплив продуктивного навчання на розвиток самостійної пізнавальної діяльності учнів загальної школи під час навчання математики	
Калінічева Г. І.	338
Рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників як елемент академічної автономії університету	
Князян М. О., Князян Р. Х.	344
Творча діяльність майбутніх учителів з навчання іноземних мов у закладах загальної та вищої освіти	

що створює умови для покрокового розвитку системи освіти, переходу з одного стану до іншого та впровадження й аналізу функцій педагогічних систем.

Список використаних джерел

1. Дейниченко В. Г. Складники проектування навчальної діяльності школярів. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*. Vol. 3. 2013. Р. 71–76. URL : <http://scaspee.com/materials.html>.
2. Дейниченко В. Г. Підготовка майбутніх учителів гуманітарного профілю до навчання старшокласників проектної навчально-пізнавальної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2016. 20 с.
3. Deynyuchenko G. V., Deinichenko T. I., Deinychenko V. G. Training the students of natural-mathematical specialties in engineering design at higher institutions of pedagogical education. *Educational Studios: Theory and Practice*: monograf. Prague-Vienna : Premier publishing, 2018. Р. 315–322.
4. Цимбалару А. До поняття «проектно-технологічна діяльність учителя». *Рідна школа*. 2008. № 12. С. 8–10.
5. Таленс Я. Ф. Работа конструктора. URL: <https://www.twirpx.com/file/2663731/>.
6. Хилл П. Наука и искусство проектирования. Методы проектирования, научное обоснование решений : пер. с англ. URL: <http://techlib.org/books/khill-nauka-i-iskusstvo-proektirovaniya/>.

КЛЮЧОВІ ТРЕНДИ ЗОВНІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Доценко Д. Г.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

На національному рівні зовнішнє забезпечення якості відіграє важливу роль. Забезпечення якості передбачає впровадження підходів, заснованих на оцінці ризику в різних країнах. Країни Європи створили власні національні зовнішні системи забезпечення якості і відкрили національні агенції з низкою завдань та обов'язків.

Ключові слова: вища освіта, якість вищої освіти, забезпечення якості, освітні тренди, розвиток освіти.

At the national level, external quality assurance plays an important role. Quality assurance involves the implementation of risk-based approaches in different countries. European countries have set up their own national external quality assurance systems, and have set up national agencies with a number of tasks and responsibilities.

Key words: higher education, quality of higher education, quality assurance, educational trends, education development.

За останнє десятиліття вища освіта зазнала значних змін після запровадження Болонського процесу на початку 2000-х років. У рамках Болонського процесу низка європейських країн домовилися гармонізувати свої системи вищої освіти за допомогою змін у структурах ступенів, кредитних систем та, не в останню чергу, шляхом створення зовнішньої гарантії якості як способу забезпечення прозорості та одночасного дотримання академічних стандартів. У результаті, зовнішнє забезпечення якості стало одним із найбільш важливих напрямів європейської інтеграції вищої освіти.

На національному рівні зовнішнє забезпечення якості відіграє вельми різноманітну роль у спробах реформ: іноді посилюючи державне регулювання сектору вищої освіти, а іноді підтримуючи політичні амбіції більшої автономії університетів, які орієнтовані на запровадження ринкових відносин у системі освіти. У рамках цього процесу уряди європейських країн створили власні національні зовнішні системи забезпечення якості і відкрили національні агенції з низкою завдань та обов'язків [1].

На початку XXI століття було визначено найважливіші з цих завдань та обов'язків, продемонструвавши, що агенції із забезпечення якості:

- контролювали якість і мали важливі завдання щодо регулювання діяльності провайдерів вищої освіти;
- сприяли процесам покращення якості вищої освіти;
- відповідали за підзвітність перед національними парламентами;
- були частиною національних структур управління (управління міністерством/планування вищої освіти);
- підтримували саморегульовані заклади вищої освіти;
- стимулювали інтернаціоналізацію сектору вищої освіти;
- надавали інформацію для студентів та роботодавців [5].

Варто зазначити, що аналіз нормативної бази агентств із забезпечення якості в Європі показав, що існує велика різноманітність як самих агенцій, так і завдань, які на них покладаються в тій чи іншій державі, а до перелічених вище завдань додаються нові [5]. Ці зіставлення також показують, що агентства майже постійно перебувають у стані реорганізації і схильні до коливань політичних переваг після національних виборів і зміни урядів. Зазначимо, що обов'язки можуть бути швидко оновлені або змінені. Ця ситуація дає дещо неоднозначну картину забезпечення якості вищої освіти, а також визначає проблеми, з якими стикаються агенції із забезпечення якості.

З одного боку, зовнішня якість як гарантія є одним із найбільших успіхів усього Болонського процесу. Організація цієї діяльності на національному та європейському рівнях, розробка європейських стандартів та керівництв, а також інтерес, що проявляється до питань, пов'язаних із якістю, по всій Європі доводять, що діяльність агенцій вважається важливою як у політичному, так і в академічному плані. З іншого боку, постійні перетворення та зрушення в завданнях і обов'язках також вказують на область, яка дуже схильна до політичного опортунізму і яка

переплітається з глобальними змінами, що відбуваються у вищій освіті. Останнє є ситуацію, що створює невизначеність щодо того, як планувати майбутнє і якими є стратегічні варіанти. Невизначеність, з якою стикаються агентства забезпечення якості, пов'язана з декількома джерелами: бюрократизація за рахунок реформування, зміна пріоритетів національної політики, посилення конкуренції у сфері оцінки якості, технологічні та методологічні досягнення.

Можна стверджувати, що стандартизація методів та їх удосконалення з часом є ключовим напрямом розвитку для європейської системи забезпечення якості та, відповідно, агенцій. Ці методологічні досягнення досі не завадили урядам запровадити нові способи забезпечення та розвитку якості в секторі, де кваліфікаційні рамки і результати навчання здобувачів освіти є одними з найважливіших елементів. Хоча кваліфікаційні рамки та результати навчання дійсно можуть бути інтегровані в існуючі способи оцінки якості, їх також можна розглядати як конкуруючий спосіб забезпечення якості, який є характерним для європейських агенцій.

У міру того, як кількість здобувачів вищої освіти в низці країн продовжує збільшуватися, національні уряди все більше уваги приділяють тому, як можна контролювати витрати і як зробити освітній сектор більш ефективним та дієвим. Забезпечення якості в цьому питанні відіграє важливе значення, що передбачає впровадження підходів, заснованих на оцінці ризику у різних країнах [2], є прикладом зацікавленості у коригуванні та створенні більш легких і плавних підходів. Розвиток національних систем звітності та нові очікування, що висувуються до закладів вищої освіти, мають інформувати громадськість про їх діяльність, є прикладами ініціатив, вжитих у різних країнах, які покликані доповнити і, можливо, зменшити потребу в комплексних процесах зовнішнього забезпечення якості.

Ключове питання цих процесів полягає в тому, як такі зміни санкціонуються і управляються. Хоча агентства користуються значною автономією, уряди більшості європейських країн усе ж таки мають суттєвий вплив на діяльність агенцій, зокрема в питаннях фінансування. Для багатьох національних урядів агентства із забезпечення якості дедалі частіше розглядаються як невід'ємна частина механізмів управління, де оптимізація використання наявних ресурсів, часу та енергії для вирішення різних питань часто визначає політичний порядок. Незважаючи на те, що стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі встановили певні вимоги для процедур реалізації такого забезпечення, європейська структура залишає національним урядам досить широке коло автономії [3].

Сфера забезпечення якості вищої освіти в Європі не повинна вважати аксіомою, що зовнішнє забезпечення якості, як і раніше, є громадським обов'язком. У багатьох частинах світу зовнішнє забезпечення якості організоване по-різному: або створені там справжні автономні агенції для ведення цієї діяльності, або ключова роль відводиться приватним суб'єктам. У Європі державна

відповідальність за забезпечення якості та участь громадськості в такій діяльності, як і раніше, домінують, але і в цій частині світу вища освіта зазнавала впливу різних рейтингів та оціночних карток, які, хоч і не порівняні з традиційною якістю забезпечення, проте можуть розглядатись як конкурент у оцінці якості та наданні громадськості інформації про якість у вищій освіті. У країнах, де відбуваються зрушення в політичних уподобаннях, які наголошують на необхідності скорочення державних витрат, це може прокласти шлях до більш активного «залучення користувачів» або демонстрації політичної сили; результат може бути драматичним для будь-якої агенції [4].

Нинішня ситуація потребує переосмислення довгострокової майбутньої якості освіти у Європі. Це стосується того, яку позицію агентства щодо забезпечення якості займають у механізмах управління, і які завдання виконуватимуть ці агентства. По-перше, чи стануть агенції більш інтегрованими в державне управління вищою освітою, чи ми побачимо розвиток, у якому державні агенції трансформуються в приватні фонди чи самостійні організації? Зважаючи на останнє, слід відповісти на питання: чи не наближаємося ми до ситуації, коли національні агенції дедалі частіше діють транскордонно, отже, зливаються через національні кордони, діляться ресурсами чи формують альянси? Так само слід очікувати, що завдання щодо забезпечення якості в першу чергу залишаться у сфері забезпечення якості, перетворюючи основну діяльність для кращої відповідності галузевим потребам, або ми також можемо очікувати, що агенції урізноманітнюють свої портфелі і все більше інтегруватимуть забезпечення якості з новими завданнями, які в теперішній час різні способи вирішення питання якості?

Список використаних джерел

1. Gornitzka A., Stensaker B. The dynamics of European regulatory regimes in higher education – Challenged prerogatives and evolutionary change. *Policy and Society*. 2014. № 33. URL : <https://doi.org/10.1016/j.polsoc.2014.08.002> .
2. Karakhanyan S., Stensaker B. Global trends in higher education quality assurance challenges and opportunities in internal and external quality assurance. *Global perspectives on higher education*. 2020. Vol. 48. 348 p.
3. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А. Досвід інновацій загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів. *Дидактика*. 2021. Вип. 3. С. 37–43. URL : <https://doi.org/10.5281/zenodo.5972567>.
4. Боярська-Хоменко А., Ворожбіт-Горбатюк В. Методичні рекомендації до організації семінарських занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Адміністративний менеджмент» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 011Освітні, педагогічні науки. Харків, 2021. 28 с.
5. ENQA 2015. URL: <http://surl.li/cjgke>.